

P21835

a37

Smrt fašizmu svobodo narodu

S

LOVENSKI

OROČEVALEC

VEŠTIK OSVOBODILNE FRONTE, SLOVENSKEGA NARODA.

Leto V.

števil. 15

16. junija 1944.

TRI LETA NAPADA NA ZSSR

Lepa junijska nedelja 1941 je pretresla ves svet z novico, da je Hitler, mojster zahrbtnih napadov, tisto noč pognal svoje roparske horde preko zapadnih mej Sovjetske Zveze, da ostvari svoj življenjski cilj: iztrebiti slovanske narode kot "zgodovinski gnoj" in za večno nasiti svoje pohlepne tolpe na ravninah prostrane Rusije. Z Gűbbelsovo propagando zaslepljena evropska družčina z "izvoljenim nemškim ljudstvom" na čelu je slavila ta dan kot dan zmage, ki bo v 14 dneh po uničenju "velikana na trhljih nogah" v njihovih rokah.

Vsa svobodoljubna in protivfašistična Evropa, ki je v brezupnem položaju krvavela pod gestapovskim nasiljem, pa se je z zaupanjem zavrnila na vzhod, ker je vedela, da je edina Rdeča Armada resni nasprotnik nemškega kolosa v tistih dneh.

Že v samem začetku je junaška obramba Rdeče Armade načudila celi svet. Junaški branilci Odesse, Sevastopola, Moskve in Leningrada so na pisali s svojo krvjo najslavnejše epopeje požrtvovalnosti in ljubezni do domovine. Hitlerjeva bliskovita vojna, ki je ulila strah v kosti vsem generalom, je doživela ob jeklenih prsih rdečearmejcev svoj konec.

Nato je prišel Stalingrad. Hitler je slavil zmagoslavje. Vendar, ko je zasajal svoje zastave na kavkaških vrhovih, se mu je že pisala smrt na obsodba. Pogin Paulusove 6. armade pred Stalingradom je bil njen začetni stavek. Od tedaj, februarja 1943., je šlo nezadržno navzdol. Po treh letih svoje ruske avanture stoje nemške divizije tam, kjer so leta 1941. začele. Na širnih ruskih stepah trohne in gnojijo rusko zemljo milijoni mož, ki so bili Hitlerjev ponos in nada. Ob Seretu in na Karpatih pa čaka zadnjega udarca vojska - skrpučalo otrok in starcev in prisilno mobiliziranih, nestranih po vsej Evropi. Samo tri leta so bila dovolj, da je Rdeča Armada onesposobila ta jekleni, zdresirani stroj, ki je grozil, da požene svet nazaj v barbarstvo.

Prav ob tej obletnici, ko se hitlerjevska zver zviija v zadnjih krčih, ko jo je invazija zgrabila od zapada, ko ji Rdeča Armada pripravlja zadnji udarec od vzhoda, ko "elastično" unika svoje krvave kremplje v Italiji in ko v njenem lastnem brlogu vstajajo vsak dan, vsako uro novi in novi borci, da ji poplačajo vsa njena grozodejstva, šele se naj lahko kolikor toliko ocenjujemo zgodovinsko vlogo, ki jo je odigrala Rdeča Armada v tej vojni zoper nacistično kugo.

Brezupna tema, v kateri je bila vsa zasažnjena Evropa 1941, se je spremenila v svetlo in jasno zoro svobode, ki si jo prizigajo evropski narodi s svojo lastno borbo proti nemškim okupatorjem in ki jo prinaša zavestna sila z vzhoda, juga in zapada.

Anglija in Amerika 1941 nista bili dovolj pripravljene. Rdeča Armada je skozi tri leta nosila na svojih ramenih večji del Hitlerjevih divizij. Med tem časom sta se Anglija in Amerika pripravili in danes Hitler čuti vso silo anglo-ameriških vojsk, ki tolečajo v Franciji in v Italiji in ki mu noč in dan rušijo z letali njegovo lastno hišo.

Anglija in Amerika sta to visoko poslanstvo Rdeče Armade razumeli globoko cenili. Trdnost anglo-sovjetsko-ameriškega bloka, ki se je naj bolj jasno odražal na moskovski in teheranski konferenci in ki se pravočasno uveljavlja v sedanjih skupnih akcijah, ob tej znameniti triletni obletnici nakazuje bližnji konec in obračun z nacističnimi tlačitelji. Anglija, Sovjetska Zveza in Amerika bodo s skupnimi silami in v najtesnejšem sodelovanju tudi po vojni preganjale te glavorezce do konca sveta in jih izročale narodom, nad katerimi so stresali svoje zverstvo, da jih kazenjujejo za njih zločine.

Zlasti pa so hvaležni Rdeči Armadi za njene triletno nadčloveške napore jugoslovanski narodi. Predvsem ona jim je omogočila, da so lahko vzdržali svojo narodno osvobodilno borbo proti nadštevilnemu in brezobzirnemu okupatorju. Odpor Rdeče Armade in potem njena čudovita vrnitev na zapad sta omogočili jugoslovanskim narodom, da so si zgradili svojo NOV in POJ, ki je danes ponos in ljubljeneec vsega jugoslovanskega ljudstva in ki danes veže v Jugoslaviji 15 hitlerjevskih divizij in jih bo tu prikoval do končnega obračuna. S tem NOVJ najbolje vrača svoj težki dolg Rdeči Armadi.

Radko Polič

NAPREJ DO ZMAGE

INVAZIJA JE USPELA

V Franciji se noč in dan izkrcavajo nove zavezniške čete in vojni material. Vrhovni poveljnik invazijskih čet na zapadu general Montgomery se je s svojim štabom že naselil v osvobojeni Normandiji. Ministri in predsednik Winston Churchill je v spremljevalstvu generala Smutsa in generala Eisenhowerja obiskal osvobojene kraje. Nemci, ki so toliko strahovali s svojim atlantskim zidom, so morali popustiti pod udarci neizmerljivih človeških in materialnih sil zaveznikov. V tem trenutku je 100 milj atlantske obale v zavezniških rokah in njihove prednje enote so prodrale 27 km v notranjost dežele. 10.000 nemških ujetnikov je že prepeljanih v Anglijo.

Invazija je brezhibno uspela in Nemci morajo sedaj svoje sile vezati na tri fronte, kakor so jih napovedali v Teheranu in česar se je bal vsak nemški vojak.

V MOSEVI ZOPET GRMIJO TOPOVI

Dne 10. junija so čete Leningrajske fronte pod poveljstvom generala Borova prešle v napad na Karelijski ožini. Po siloviti topniški predpripravi in z bombardiranjem iz zraka so bile močne betonske utrdbe razbite. Tanki in pehota so nato preko teh razbitin in tisočev nemško-finskih trupel že v prvih dveh dneh prodrali 24 km proti Viborgu.

"Sovjetski borci Leningrajske fronte gredo zmagoslavno naprej do končnega razbitja nemško-finskih razbojnikov," označuje radio Svobodna Jugoslavija uvod v to novo ofenzivo na leningrajskem sektorju. 224 topov zmage v Moskvi pa je z 20 salvami 11. junija ob 23. uri pozdravilo novo zmago Rdeče Armade.

V ITALIJI NEZADRŽNO NAPREJ

Predvidevanja nemškega generala Dittmarja se uresničujejo. Zavezniške armade v Italiji po zavzetju Rima nezadržno gonijo Kesselringa z njegovo 10. in 14. armado proti severu. Polovica južne Italije je v zavezniških rokah. Edinice 5. ameriške armade imajo Rim že 120 km za seboj.

ZAVEZNIŠKO LETALSTVO RUŠI

Desettisoči zavezniških bombarderjev so neprestano v zraku in natančno uničujejo od Severnega do Sredozemskega morja, od Atlantika do

Črnega morja vse, kar more služiti Hitlerju. Železnice, ceste, skladišča in tovarne so v plamenih in dиму.

S sovjetskih oporišč ameriški bombniki uničujejo petrolejske vrelce in skladišča bencina v Romuniji in Jugoslaviji. Zadnje dni je tisoč ameriških bombnikov bombardiralo Constanza, Giorgijo, Floesti in Smede revo. Ponovno je bil bombardiran Berlin. V Franciji in Italiji je zaledje nemške fronte neprestano poč točo bomb in strejnic.

Dobesedno se te dni uresničujejo besede velikih voditeljev Churchill, Stalina in Roosevelta, ki so jih izrekli v Teheranu: "Nobena sila na svetu nam ne bo preprečila, da ne bi uničili nemške vojske na kopnem, njihovih podmornic na morju ter da ne bi razbili iz zraka njihove vojne industrije."

Stalin o drugi fronti

Maršal Stalin je odgovoril dopisniku moskovskega lista "Pravda" na vprašanje, kako ocenjuje izkrcavanje zavezniških čet v severni Franciji, naslednje: "Če povzamemo uspehe 7dnevnih bojov osvobodilnih zavezniških čet po izkrcanju v severni Franciji, lahko brez onahovanja reče mo, da se je široko prepeljevanje čez La Manche in množično izkrcavanje zavezniških čet v severni Franciji popolnoma posrečilo. To je brez dvoma sijajen uspeh naših zaveznikov. Treba je priznati: zgodovina vojne ne pozna podobnega podjetja po širini in veličini zamisli ter po mojestrstvu v izvrševanju. Kakor je znano, je nekoč nepremagljivi Napoleon samotno propadel s svojim načrtom, da bi se prepeljal čez La Manche in osvojil britanski polotok. Historični Hitler, ki se je dve leti hvalil, da se bo prepeljal čez La Manche, ni prišel niti do tega, da bi začel z izvajanjem svojega načrta. Samo britanskim in ameriškim četam se je posrečilo častno izvesti veličastni načrt prepeljevanja čez La Manche in izvršiti množično izkrcavanje čet? Zgodovina bo zapisala to stvar kot največji uspeh."

Naši najboljši sinovi

Fašistom je pripravila največje razočaranje naša primorska mladina, ki je izšla iz njihovih šol in prisilnih organizacij. Ni postala italijanska niti po duhu niti po jeziku, tako, da si naših fantov zaradi živ narodne zavesti po večini niso upali uvrstiti v redno italijansko vojsko. Pošiljali so jih v "posebne bataljone", kakor so jih imenovali, v katerih so morali, ločeni od drugih, opravljati najrazličnejša dela in prenašati izlive mržnje fašistično usmerjenih oficirjev. Tiste fantepa, ki so jih uvrstili v vojsko, so pošiljali daleč od doma, na fronto v Afriko ali na Sicilijo, kjer so se morali boriti za italijanske koristi proti svobodi lastnega naroda. Ko se je pri nas začelo osvobodilno gibanje in so naši fantje utekali v partizane, so se "posebni bataljoni" razmnožili, režim v njih se je zaostril, natrpali so jih na Sardinijo, da se bili odrezani od celine in čim bolj oddaljeni od doma. Poleg tega je bilo po koncentracijskih taboriščih in ječah Italije raztrešenih na stotine in stotine naših najzavednejših rojakov, ki so težko in željno pričakovali zloma fašizma in prihoda svobode. Isto usodo so z nami delili istrski Hrvati.

Te množice naših fantov, Slovencev in Hrvatov, ki jih cenimo na 30.000, je našel zlom Italije daleč od doma. Le redkim izmed njih, ki so bili takrat v južnoitalijanskih taboriščih in posadkah, se je posrečilo doseči rodna tla. Ostali, ki so že mesece in leta hrepeneli po domu, že desetletja po narodni svobodi, so obtičali tam, kjer so bili: v južni Italiji, na Sardiniji, na Siciliji in v Afriki. Badogliovska vladala jih je kot bivše italijanske državljane smatrala za svoje vojne obveznike. Njihov položaj se le malo ali nič ne razlikuje od položaja internirancev: danes kot včeraj so žrtve mržnje s fašističnim duhom prežetih laških oficirjev.

Ni si težko zamisliti duševno muko teh ljudi, ki traja že desetimi-
sec. Dasi so odrezani od doma, jim ni neznano, kaj se dogaja v njihovi
domovini. Lepi predeli njihove rodne zemlje so že osvobojeni, povsod se
gradi naša narodna oblast na demokratičnih načelih, kulturno življenje
znova vstaja iz razvalin, njihova dežela je za vedno priključena fede-
rativni, demokratični Jugoslaviji, bratje v domovini se junško in po-
žrtvovalno borijo proti okupatorju in domačim izdajalcem za uresniče-
nje upravičenih teženj, tisti pa, ki bi radi pomagali pri gradnji naše
srečnejše bodočnosti, se žrtvovali za narodno svobodo, so proti volji
priklenjeni na tuja tla in jim v brezplodnem čakanju ginejo mlade moči.

Ne pozabimo, da so to naši najboljši sinovi, ki so zaradi svoje čiš-
te narodne zavesti zašli v tak položaj. Po veliki večini so pravilno
dومneli veliki pomen naše borbe in se opredelili za Osvobodilno Fronto.
Toda zaman so bile doslej vse njihove zahteve, naj jih uvrstijo v našo
Narodno Osvobodilno Vojsko in prepeljejo na bojišča njihove domovine.
Nove italijanske oblasti nimajo razumevanja za njihove želje.

Predolgo smo molčali. Čas je, da dvignemo klic, ne samo mi Sloven-
ci in Hrvati, ampak vsi narodi Jugoslavije:

Vsem Slovencem in Hrvatom, ki so še v vrstah italijanske vojske, naj
se po njihovi želji omogoči vstop v NOV in POJ pod vrhovnim vodstvom
maršala Tita! To zahtevamo od nove italijanske vlade, ki se je zaveza-
la, da popravi vse krivice, ki nam jih je storil fašizem. To pričakuje
mo od naših zaveznikov, ki so z atlantsko izjavo slovesno priznali vsem
svobodoljubnim narodom pravico do samoodločbe.

Te zahteve nam nihče ne more in ne sme zameriti. Dolžni smo jo na-
šim najboljšim sinovom, dolžni smo jo sebi. Dolžni smo jo predvsem gra-
dnic, za katero se borimo. Dolžni smo jo končno zavesti, da mora vsak
izmed svobodoljubnih narodov vpreči vse svoje sile za čimprejšnji po-
raz največjega sovražnika človeštva.

France Bevk

VERSKA SVOBODA NA OSVOBOJENEM OZEMLJU

RAZGOVOR Z G. PRODEKANOM ILCEM

V Beli Krajini zori žito. Težko se pripogiba klasje v vetru. Dobra
letina bo. Niti ena njiva ni ostala neobdelana. Žene in otroci so ora-
li celo ledino, samo da bo družina sita, da ne bodo lačni naši borci
po brigadah.

V tem občutju, ki ga daje zoreča njiva, stopava s tovarišem v žup-
nišče v Podzemlju, da obiščeva g. prodekana Andreja Ilca. Na stopnicah
ga srečava z orodjem v roki. Vestni gospodar hiti nekaj popravljat.

Mislil, da vsakega izmed nas vežejo lepi spomini na podeželsko žup-
nišče, na veliko, hladno poslopje, na knjige, razporejene po policah in
mizah. V mislih na take spomine sva s tovarišem gledala skozi okno žup-
nišča v Podzemlju na Kolpo, ki izginja med zelenimi njivami in travni-
ki.

Z g. prodekanom sva se zapletla v pogovor ob kruhu in medu ter be-
lokranjskem vinu. V pogovoru z njim sva čutila, da tudi iz njega veje
tisti vedri optimizem, ki je danes tako značilen za belokranjsko ljud-
stvo, tista želja, da se kljub vojnim razmeram uredi in dvigne naše go-
spodarstvo, da z voljo premagamo vse težave.

Pogovor je tekel o vsem, tudi o tem, kar je g. prodekanu najboljši
vprašanje - o verskem življenju.

"Ko hodim po Beli Krajini, vidim, da se versko življenje vrši kot
pred vojno", sem mu dejala. "Ob nedeljah srečujem ljudi, ki grejo k ma-
ši. Na Veliko noč sem gledala v Črnomlju procesijo, ki so se je udele-
žili tudi predstavniki naše oblasti in naše vojske. Po naših šolah se
otroci uče verouka. Ali čutite kakršnokoli omejevanje v izvrševanju svo-
jega verskega poslanstva?"

"Nikakega", mi je s povdarkom odgovoril g. prodekan. "V opravljanju
bogoslužja in verskih obredov, krstov, procesij in obiskovanj bolnikov

ne čutimo prav nobenega omejevanja, tudi v poučevanju verouka ne. Pouču jemo ga na vseh solah. V tem smislu sem tudi pisal g. škofu v Ljubljano."

"Kakšni so vaši stiki z našo oblastjo? Kakšne rezultate so rodile duhovniške konference s člani Predsedstva SKOS?"

"Doslej se je vršila ena konferenca na pobudo oblasti. Ta konferenca je rodila zelo pozitivne uspehe. Posebno dobro je učinkoval govor tov. Kidriča, z druge strani pa smo tudi mi stavljali vprašanja. Glavna ovira, da se nismo do tedaj bolj zblížali, je bila naša rezerviranost, da smo se držali bolj doma. Stiki z oblastjo so povoljni. Ne čutimo nobenega hujškanja, res ne, temveč dobičohotno naklonjenost bodisi vojaške oblasti ali civilne."

"Sama sem bila na Novega leta v suhorski cerkvi, ko je naši prisostvovala častna četa XIV. divizije pred odhodom na Štajersko. Reči moram, da mi ni nobena maša v življenju ostala v lepšem spominu kot ta. Kakšen je odnos naše vojske do cerkve?"

"Odnos naše vojske do cerkve je korekten. Partizani se vračajo in edinic z neizpremenjenim odnosom do Cerkve. Pristavil bi še, da se ji čutijo morda še bližji."

"Borba za našo svobodo je prav v Beli Krajini doživela velik razmah. Morda ni noben drug predel slovenske zemlje šel tako združen v borbo. Kako je belokranjska duhovščina v tem svetem in zgodovinskem boju stala svojemu ljudstvu ob strani?"

"Belokranjska duhovščina je v ogromni večini, vsaj ta, kar je tukaj, stala svojemu ljudstvu in narodu ob strani. To vdanost ljudstvu smo in bomo kazali tudi v bodoče stoddstotno."

"Vojska se bliža koncu. Anglo-ameriške čete so v Rimu. Sveti oče je blagoslovil ljudstvo, ki je na rimskih ulicah pozdravljalo zavezniške čete. V sklopu zavezniških armad Narodno Osvobodilna Vojska pod Titovim vodstvom že igra in bo še igrala pomembno vlogo."

Med borbanami smo v zaledju zgradili svojo oblast. Bela Krajina je ob volitvah najlepše dokazala trdnost te oblasti. Danes že smemo gledati v prihodnost. Kakšne so vaše misli o razvoju verskega življenja v novi svobodni Sloveniji?"

"Zavezniki so uvidevni in računajo z dejansko silo, zato bodo na našem ozemlju upoštevali našo narodno oblast."

Jaz sem bil vedno za napredek. V stari Jugoslaviji je vladala korupcija in ljudstvo ni imelo besede.

Jaz mislim in tudi ljudje mislijo, da bo iz te vojne zmede, iz naših žrtev in trpljenja, iz tega, kar ustvarja Osvobodilna Fronta, zrastel nov svet, ki bo zadovoljil ljudi tudi v duhovnem oziru. Povsod vladar da veder optimizem, ljudstvo se dviga in tudi višji organi naše narodne oblasti so k temu dvigu mnogo pripomogli. Današnji razvoj temelji na poštenosti in odkritosrčnosti in cerkev stoji pred važno nalogo, da se temu razvoju prilagodi. Gotovo bo naša dežela s svojim neravnim bogastvom zadovoljevala naše potrebe, samo da bo vladala poštenost, da bo imel svobode tisti, ki dela.

Prepričan sem, da bo dana svoboda tudi v duhovnem oziru, svoboda in dejstvovanja Cerkve, da bo mogla vršiti svoje poslanstvo, ne politično in gospodarsko, ampak svoje poslanstvo za rast duš.

Prepričan sem, da bo dal tudi sveti oče, sedaj ko ni več pod nemško oblastjo, določena navodila.

Teh nekaj mesecev oblasti Osvobodilne Fronte nam je gotovo dalo čuti njeno odkritosrčnost. Prej smo se bali, da Osvobodilna Fronta ne bo mogla vzdržati reda in zakonitosti, bali smo se izbruhov, pa smo se prepričali prav o nasprotnem. Prepričan sem, da naša oblast sodeluje z nami v najboljši volji in da se to sodelovanje ne bo izprevrгло v kakršnokoli preganjanje."

Se bi kranjčala z gospodom prodekanom, pa nisva hotela bremeniti nje gove prezaposlenosti. Zaposlujejo ga verniki, zaposlujejo ga šole. Naši borci v bolnicah potrebujejo medu in g. prodekan organizira zbiranje tega prevažnega živila.

Večer se spušča, ko se vračava. Na visoko naloženih vozovih sedé otroci in poganjajo živino. Očetje se zanje bore, oni pa namesto čtetov prijemajo za delo.

Srečujeva vozove, naložene s koruzo za pasivne predele Gorskega Kotara. Nekoč pasivna Bela Krajina hrani sebe, hrani naše borce in pomaga pasivnim predelom sosedne Hrvatske. Gode se čudeži, kakor tisti v sv. pismu, ko je Kristus pomnožil ribe in kruh.

Noč pade. Z nočjo se oglasi pesem, ki jo Bela Krajina posluša dan za dnem, pesem zavezniških letal, ki prinašajo hrano, strelivo in orožje in ki s svojim prihodom samim prinašajo občutek, da je zmaga blizu.

Marija Vilfan

PAPEŽ SE ZANIMA ZA BORBE V JUGOSLAVIJI

RSJ, 14. junija. Papež je včeraj sprejel v avdienco majorja Randolpha Churchilla, sina britanskega predsednika vlade, in je v pogovoru z njim pokazal veliko zanimanje za borbo v naši deželi.

Major Randolph Churchill je kakor znano preživel dalj časa z Narodno Osvobodilno Vojsko Jugoslavije in dal navdušeno izjavo o naši vojski in podpori, ki jo uživa s strani prebivalstva, ter o tem, kako je maršal Tito izgladil vse spore, ki so se pojavljali med narodi Jugoslavije. To izjavo je 13. junija prenašal londonski radio.

DEMOKRATIZACIJA ITALIJANSKE VLADE

V Italiji je bila sestavljena nova vlada pod predsedstvom Ivana Bononija, ki je predstavnik socialistične stranke. Je to koalicijska vlada široke ljudske fronte, v kateri so zastopane vse protifašistične stranke. Med znanimi osebnostmi so v novi vladi filozof Croce, grof Sforza in Palmiro Togliatti, tajnik Komunistične Partije Italije. Maršala Badoglio in v novi vladi ni.

Sprememba v italijanski vladi kaže, da je pritisk demokratičnim močim v Italiji tako močan, da je nemogoče, da bi bili v vladi še nadalje ljudje, ki so kakorkoli sodelovali s fašizmom.

UREDITEV SOVJETSKO-AMERIŠKEGA ZAVEZNIŠTVA OB DRUGI OBLETNICI POGODBE

Dne 11. junija je ves sovjetski in ameriški tisk obhajal drugo obletnico podpisa sovjetsko-ameriške pogodbe, s katero je bil postavljen prvi temelj sovjetsko-ameriškemu prijateljstvu in vojaškemu sodelovanju.

Sovjetski časopisi so objavili podatke ljudskega komisariata za zunanjo trgovino v SZ o dobavah orožja, strateških surovin, industrijskih surovin in življenjskih potrebščin ZDA, Velike Britanije in Kanade Sovjetski Zvezi.

ZDA so po zakonu o posojilu in najemu dobavile SZ osem in pol milijona ton orožja v skupni vrednosti pet milijard in 357 milijonov dolarjev.

TREBA JE POVEČATI POMOČ MARŠALU TITU

Moskva je v svoji oddaji 4.VI. dejala: Vsestransko je treba povečati pomoč v orožju maršalu Titu ter mu omogočiti ne samo, da bo vršil pritisk na Nemce, temveč tudi, da bo razbil sovražnika in osvobodil Jugoslavijo ter s tem pomagal obči stvari zaveznikov.

PRVO ZASEDANJE OKROŽNE SKUPŠČINE ZA BELO KRAJINO

Dne 8. in 11. junija so se vršile volitve v okrožno narodno osvobodilno skupščino po volivnih področjih Metlika, Črnomelj, Vinica - Stari

trg. - Prvo zasedanje okrožne narodno osvobodilne skupščine se bo vršilo 18. junija. Na tem zasedanju bo skupščina izvolila svoj Okrožni Izvršni Odbor.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Dne 18. junija 1944. se bo vršilo ustanovno zborovanje Rdečega Križa Slovenije, ki bo sestavni del Jugoslovanskega Rdečega Križa.

Ustanovno zborovanje so sklicali dr. Drago Marušič, bivši ban in minister, član SNOS, generalni poročnik Jaka Avšič, namestnik komandanta Glavnega štaba NOV in POS, Vida Tomšičeva, članica SNOS in glavnega odbora SPZZ, prodekan Andrej Ilc, župnik v Podzemlju, dr. Bogdan Brocelj, major in šef-zdravnik vojaške bolnice.

DRUGA FRONTA IN TITO

Za nas v Sloveniji, partizane in zavezniške oficirje, je druga fronta težko pričakovani dogodek. Dogodki se razvijajo tako, da vidimo, kako se uresničujejo veliki načrti moskovske in teheranske konference, uresničujejo kar najbolje in o pravem času.

Jugoslavija je del teh načrtov. Doživeli smo priznanje Tita za edinega zavezniškega poveljnika na Balkanu. Vidimo, kako partizanska armada na jugu sodeluje z zavezniškimi enicami v kombiniranih operacijah na otokih ob dalmatinski obali. Vidimo, da zavezniško letalstvo na Titovo povelje sodeluje v njegovih bitkah. Zavezniška letala so pričela napadati cilje v Sloveniji. To naj bo opozorilo, da zavezniška zračna sila tesno sodeluje s Titovo Narodno Osvobodilno Vojsko - spomni mo se samo Novega mesta!

In to je samo začetek! Tisti, ki še dvomijo, da je Tito zavezniški poveljnik in da je partizanska stvar stvar združenih narodov, se bodo o tem prepričali na trd način - prepričale jih bodo bombe in ves pekel, ki ga imamo v načrtu za hitlerjevce in njihove pomagače. Naučili se bodo, da bo samo popolna in brezpogojna vdaja ustavila naše topove, letala in borce.

Narodno Osvobodilna Vojska Jugoslavije bo igrala v bodočih bitkah stvarno in važno vlogo in zavezniki vedo, da bodo Tito in njegovi preizkušeni in preizkušeni borci izpolnili svojo nalogo. Že 7 mesecev živim s slovenskim delom te armade in srečen sem, da smo skupaj na predvečer trenutka, ko bo hitlerizem za vedno zbrisan s površja zemlje.

George Vuchinich,
amerikanska misija pri NOV in POS

IZ GRČARIC

"Kje je oče?", sta zahtevala švabobranca. "Ve vemo," je boječe začel bljal otrok. "Kje je mama?" sta gnala radovednost še naprej "Na nji-vi dela," je zatrepetala deklica in se stiskala h košku, v katerem je ležal njen mali bratec. Kakor da bi to detece slutilo, je začelo trepetati in nabirati usteca. Ona dva pa ... sta začela gospodariti po tuji hiši, ki je bila trenutno brez nadzorstva. Kot prestrašena volkova sta se zagnala v shrambo. Vse sta prevrnila. Ni ju ustavilo očitno pomanjkanje živeža, ni ju ganila proseča praznina kuhinje. Iskala sta, čeprav so se jima pred grabežljivimi prsti odpirali le prazni predali. Oči so jima oživele, ko sta zasledila borni lonček edine maščobe, s katero je razpolagala ta hiša. V razburjeni naglici sta grabila, nalagala žlico za žlico na razgrnjeni papir ... in odšla.

V hiši je v malem košku jokalo dete, kot bi vedelo, da odhajata iz pod strehe tatova. Začudene, široko razprte oči prestrašene deklice so strmlele za njima. Brezdušen smeh je udaril po okenskih šipah, da je odjeknilo s čudnim glasom.

Dete je jokalo dalje in stiskalo ročice v drobne pesti, kakor bi hotelo maščevati to tatvino. Klicalo je, kakor bi skušalo dopovedati kri vico, storjeno njegovi materi, ki sluša z znojem in prošnjo issiliti iz rahle zemlje čim več sadov za svoje malčke.

Nina

BOSANSKA KRAJINA PREŽIVLJA DVANAJSTO OKUPATORSKO OFENZIVO

(Tedenski pregled RSJ)

Zaradi neprestanih izgub na vseh frontnih odsekih v naši deželi postaja položaj nemško-fašističnih čet vedno težji, zlasti sedaj, ko zaradi aktivnih operacij na glavnih frontah ne bodo mogle pripeljati v našo deželo ojačanja.

Prvih deset dni meseca junija je minilo v znamenju srditih bojov v zapadni Bosni, kjer so nemški okupatorji po polomu njihovega napada na Drvar pričeli močno ofenzivo, da zavzamejo naša glavna oporišča v Bosanski Krajini. V našem triletnem osvobodilnem boju je Bosanska Krajina bila in ostala najmočnejše žarišče narodne vstaje, od koder so se prepašale iskre vstaje v vse sosednje kraje. Krajina je v triletnem osvobodilnem boju prestala 11 velikih fašističnih ofenziv in brez števila izpadov Nemcev in ustašev ter z njimi združenih izrodov. Krajina bo prav tako prestala tudi novo, dvanajsto okupatorjevo ofenzivo, ker krajinu in njenega ljudstva ni mogoče premagati. Krajina si je dobro zapomnila besede maršala Tita, ki jih je pred poldrugim letom naslovil krajinu: "Prepričan sem, da bo Bosanska Krajina šla po tej poti in da bo v nadaljnjem boju pokazala prav tako odpornost in vztrajnost, kakor jo je pokazala dosedaj. Prepričan sem, da bo v teh velikih narodno osvobodilnih bojih, ki pišejo najsijajnejše strani v zgodovini naših narodov, Bosanska Krajina, njena narodna vojska in njeno zaledje dalo vse od sebe, da se ta boj konča s končno zmago."

V bojih, ki so se vršili v Krajini konec maja in v začetku junija, so brigade in divizije, ki se bojujejo v Krajini, še enkrat razbile smrek nemškim roparjem in razbojnikom in pokazale vsemu svetu, da sta narod in narodna vojska gospodarja Krajine. Nemške divizije, ki so se prebile iz Bihaća, Banjaluke, Jajca in Mrkonjićgrada v Drvar, Petrovac, Mlinište in Ključ, so že med potjo izgubile nekaj tisoč mrtvih in ranjenih vojakov. Nemcem se ni posrečilo, da bi razbili katerokoli našo enoto. Naši borci so se z večjim manevriranjem in hitrim premikanjem vtihtopili v zaledje nemških kolon, jih obkoljevali in uničevali. Tako so pri Ključu strahovito potokli neko sovražno kolono in jo prisilili, da se je umaknila iz Ključa proti Mrkonjićgradu. Prav tako je bila potolčena neka nemška kolona pri Mliništu, ki je v srčitem boju izgubila nekaj stotin svojih vojakov in oficirjev.

DALMATINSKE ENOTE RAZBREMENJUJEJO KRAJINCE

Naše dalmatinske enote, ki sodelujejo pri razbijanju nemške ofenzive na osvobojeno ozemlje Bosanske Krajine, so prizadejale sovražniku ve like izgube in osvobodile Aržane. Tu so naši borci pobili 200 Nemcev, 120 pa zajeli. Istocasno pa je bilo uničenih 6 nemških tankov in 20 kamionov. Zaplenjeno je bilo mnogo vojnega materiala. Boji se sedaj nadaljujejo na odseku Mrkonjićgrad - Glamoč ter Grahovo - Drvar.

ZAVEZNIŠKO LETALSTVO SODELUJE Z NOV

V teh bojih v zapadni Bosni, ki se še vedno nadaljujejo, napada za vezniško letalstvo sovražnikove kolone, položaje in vojašnice ter ta

način našim enotam občutno pomaga. Tako so zavezniška letala samo 30. maja uničila 30 nemških kamionov in zadala sovražnikovim četam občutne izgube. Pri nekem drugem napadu zavezniškega letalstva v bojih pri Drvarju je bilo ubitih 60 Nemcev in uničenih 8 tankov ter veliko število kamionov.

V VZHODNI IN SREDNJI BOSNI NOV V OFENZIVI

Naše enote v vzhodni Bosni so izkoristile položaj, ki je nastal s premikanjem nemških čet v zapadno Bosno, ter pričele z ofenzivnimi operacijami. Zavezle so mesta Srebrenico, Drinjačo in Bratunac. V istem času so naše enote, ki se bore v osrednji Bosni, osredotočile vse napore na železniške proge, po katerih se vrši premikanje sovražnikovih čet in prevoz vojnega materiala. Tako je bil pri Doboju uničen sovražnikov vlak s četami, druga dva vlaka pa na progi med Fojnico in Lašvo.

NA DRUGIH FRONTAH MOČNEJŠI BOJI

V Sandžaku se vrše veliki boji pri Sevnici in Flevlju, kjer sta bili potolčeni dve sovražnikovi koloni in sta bili prisiljeni umakniti se v imenovani mesti.

V Hercegovini so podvzeli Nemci nekaj napadov na frontnih odsekih Nevesinje-Gačko-Bileća, toda vsi napadi so bili odbiti.

Naše enote, ki se bojujejo na ozemlju Srbije, so zapletene v neprestane boje s sovražnikom. Posebno veliko aktivnost kažejo Južno-moravske brigade, ki so zadale sovražniku občutne izgube in zaplenile veliko vojnega materiala. Partizanski odredi, ki se bore na področju Zajednar-Negotin, so uničili 5 železniških postaj na progi, ki veže ti dve mesti.

V Makedoniji naše enote neprestano napadajo sovražnikove komunikacije.

V Slavoniji so razrušile naše enote na nekaj krajih železniško progo Zagreb-Dugoselo-Kutina ter so pognale v zrak železniški most preko reke Čazme. Borci bataljona "Hajduk Veljko" so potolkli nemško kolono pri Sagovini.

SUPETAR NA BRAČU ZAVZET

Naše enote v Dalmatinskem Primorju so izvršile smel napad na nemško oporišče na otoku Braču. Ob tej priliki so naši borci zavzeli utrjeno nestece Supetar (Sv. Peter). Uničili so 150, zajeli pa 140 nemških vojakov in oficirjev. Zaplenili so 3 topove, 5 minometov, 3 vagonc municijske in drugi vojni material.

Operacije naših čet v Dalmatinskem Primorju z uspehom podpira zavezniško letalstvo.

OD SREČE DO DRAVE UDARJAJO
SLOVENSKE BRIGADE

Slovenske brigade verno izpolnjujejo povelje svojega vrhovnega komandanta maršala Tita. Oslabljeni in preplašeni Nemci so s švabobranci zamen zaletavajo iz svojih postojank proti našim edinicam. Vedno odnašajo le krvave glave.

Na Dolenjskem VII. korpus bje težke boje ob cesti Grosuplje - Novo mesto in na prostoru med dolenjsko železnico in Erko. Iz vseh svojih gnezd so prilezli, tam od Ribnice, Vel. Lašč in Grosuplja. Toda VII. korpus nadaljuje svojo slavno pot, ki jo je pričel pri Žužemberku, in jim daje zasluženo plačilo. Rezultat teh bojev so desetine mrtvih Nemcev in švabobrancev.

Na Gorenjskem se Nemci z novo ofenzivo zaletavajo v Selški in Poljanski dolini ob XXXI. divizijo. Tudi tokrat bodo občutili pesti gorenjskih fantov.

XXX. divizija na Primorskem je skrajšala veselje švabobrancem v Razdrnem in Senožečah. Komaj so v "Slovencu" opevali svoj prihod v ta dva kraja, že so jo morali urnih krač popihati.

Na Štajerskem se je posadka 28 mož iz Dolž pri Slovenjgradcu podala brez boja.

Notranjski odred postaja iz dneva v dan večji mojster v rušenju proge in uničevanju vlakov. Med Rakekom in Logatcem so 5. t.m. iztirili vlak, med Rakekom in Postojno pa 7. t.m. razrušili 40 m proge, da je bil promet prekinjen 18 ur.

HRVATSKA GRADI

Hrvatski časniki z osvobojenega ozemlja poudarjajo, da vodi do zmage skupno, požrtvovalno delo vojske in zaledja. Vse mora služiti vojni. Okrepiti vojaške sile, ki naj nas povedejo do zmage, je glavna naloga zaledja. V delu kmeta in v boju vojaka je rešitev naše jugoslovanske domovine.

Prebivalstvo živi v naj-tesnejši povezanosti z vojsko in zanjo žrtvuje vse. Lika je ena najbolj siromašnih jugoslovanskih pokrajin in je v zadnjih letih borb pretrpela nešteto napadov, vse ofenzive itd. Vendar je duh naroda, hrvatskega in srbskega, tu nezlomljiv. Kmetje nekoga naselja pri Vrhovinah se prostovoljno enkrat na teden postijo in tako prihranjeno hrano dajejo vojski. En sam dan so zbrali zanjo 300 kg pšenice in 900 kg krompirja.

Medsebojna pomoč pri obdelavi zemlje letošnje pomlad je pokazala sijajne uspehe. Obdelana je vsa zemlja porušenih vasi in pobitih lastnikov. Narodno osvobodilni odbori v Liki so organizirali 28 delavnic, ki so za pomladansko setev izdelale 440 novih in popravile veliko število starih plugov. Obnovljene so številne žage, ki pripravljajo les za porušene vasi in apnenice za žganje apna. Samo v Slavoniji so organizirali graditev novih 656 hiš, v Liki pa jih je bilo postavljenih nad 10.000. Povsod se je obnovila ljudska obrt. Po vsem področju ZAVNOH-a so organizirani otroški domovi, kjer so našli streho otroci pobitih staršev ali otroci borcev. Hrvatsko prebivalstvo se je posebej izkazalo v vsajemni pomoči srbskemu prebivalstvu.

Kakor za gnotni, skrbe tudi za prosvetni napredek. Šole na Hrvatskem so zdaj številnejše, kot so bile v stari Jugoslaviji. V Gorskem Kotaru, kjer jih je bilo prej 23, jih je zdaj 40 in 86% otrok hodi v šolo. V okraju Korenica je bilo prej 15, sedaj pa je 35 šol. V Slavoniji je bilo samo od novega leta sem odprtih 33 novih šol. V okraju Pakrac (Slavonija), kjer je bilo prej 80% nepismenih, je bilo odprtih 13 šol in prirejeni analfabetski tečaji za odrasle v 26 vaseh.

Tako narodno osvobodilno gibanje zavzema vsa področja javnega udeleževanja in na novih, demokratičnih temeljih pomaga graditi skupnico vseh jugoslovanskih narodov.

IZ JUGOSLAVIJE

Naše enote v Srbiji se bijejo proti Nemcem, izdajalskim mihailovičevcem in nedičevcem. Na odseku Ivanjica-Raška so bili potolčeni 3 polki nedičevcev, a na fronti pri Ibru 2 četniška korpusa, med njimi tako imenovani požeški, ki je štel 4.000 mož. Našim borcem se pridružuje jo novi borci iz Srbije.

Naša mornarica. Polkovnik Ilić je v Bariju prevzel 18 jugoslovanskih ladij, ki jih je zaplenila fašistična Italija ob jugoslovanskem zlomu. Za posadko je izbral 80 jugoslovanskih mornarjev. Natovorili so ladje z vojaškim materialom, ki so ga zapustili bežeči Nemci. Vse ladje

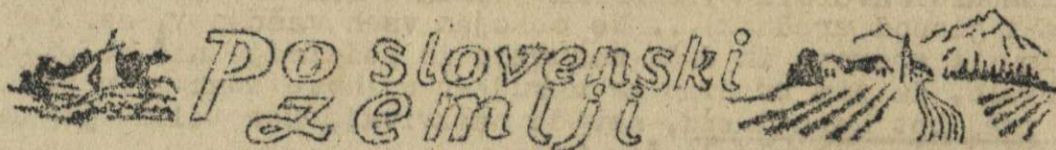
so mirno prispelle v naša pristanišča in oddale ves tovor vojaškim obla-
stem maršala Tita.

Priznanja. Dr. Šubašić, ki je od kralja Petra pooblaščen, da se po-
gaja z maršalom Titom, je izjavil angleškemu časnikarju: "Pa sedanje
stanje v Jugoslaviji smo krivi sami, mi politiki, državniki in diploma-
cija. Narod doma ne nosi nobene krivde. V treh letih vojne mu nismo z-
ničemer pomagali. Namesto tega smo storili vse, kar smo mogli, da bi
ga še globlje potisnili v nesrečo." O Titu je dejal: "Tito ni človek,
ki bi hotel postati diktator Jugoslavije, ampak človek, ki se dan za
dnem bori in tvega življenje za svobodo domovine."

Žene za osvobodilno delo. Kmetica Mila Perič je poslala Glavnemuš-
tu NOV Hrvatske pismo; "Imela sem enega sina, ki pa je padel v boju pro-
ti okupatorjem. Hči je vstopila v 6. divizijo NOV. Ne morem sedeti do-
ma, ko sovražnik upropašča mojo domovino. Imam nekaj hrane in kravo,
ter vse to dajem naši vojski." Rodoljubkinja je dala vojski 750 kg pše-
nice, 10 vreč krompirja, kravo in veliko zalogo suhega mesa. Zemljišče
je dala na razpolago narodno osvobodilnemu odboru, sama pa je ustopila
v vojsko in sedaj dela pri Glavnem štabu NOV Hrvatske.

Nogomet z zavezniki. Z Visa poročajo, da se je na nekem srednjedal-
matinskem otoku vršila nogometna tekma med moštvom zaveznikov in mo-
štvom dalmatijske udarne brigade. Tekma se je končala s 4:2 v korist
zaveznikov.

Narod obsoja zločince. V smislu sklepov ANOJ-a o kaznovanju zlo-
čincev nad našimi narodi se je na Hrvaškem izvršilo že več obsodb z
obešanjem krmnikov in rabljev. Tako so v Bosni zajeli in na mesto zlo-
čina pripeljali ustaškega krvoloča stotnika, ki je dal poklati okoli
topenjskega več tisoč Srbov. Nad njimi je bila izvršena kazen z obešanja.

DVANAJSTA BRIGADA GRE PO PAPIR V RADEČE

Brez vsakega odpora so bataljoni vdrli v tovarno samo; dva oborože-
na stražarja sta se skrila v strojnih prostorih, kjer so ju pozneje za-
sledili, eden je menda ušel, sicer je pa obrat stal. V prvem trenutku
je dejstvo, da ni bilo odpora, in pa velikost prostorov svedela naše bor-
ce, ki so planili noter. Toda tovariš komendant Rudi je ljudi hitro o-
živil. Začelo je šviganje na vse strani. Skupina šoferjev je hitro na-
šla garažo in izvlekla avtomobile. Trije tovarniki in dva osebna so
kmalu obrnili pred nakladalnim mostom tovarniškega skladišča, odkoder so
partizanske roke že grnadle ogromne kupe najrazličnejšega papirja vseh
vrst, barv in oblik. Tovarniki so bili kmalu zvrhano polni, za njimi
so prišli na vrsto vozovi, toda bilo jih je vse premalo za velikanske
količine, ki so bile še v skladišču. Papirju so se pridružili drugi po-
trebni predmeti. Prišlo je na vrsto jermenje transmisij, nato dragoceni
pisarniški material kot pisalni stroji, kuverte, mape, svinčniki, ra-
dirke in desetine drugih stvari, ki jih tako nujno rabiš pri vsaki pi-
sarniji. Za nameček smo navrgli še telefone in radijske aparate.

Kamioni so zabrnili, vozniki so pognali in gorč papirja so se pre-
maknile. Partizanska tovorna kolona, sestavljena iz avtomobilov in vozov,
potuje pri belem dnevu po široki cesti znotraj nemškega Rajha. To so zi-
jali nemški naseljenci po dolini. Njih predstava o vsemogočem Hitlerju
je najbrže ta dan dobila marsikatero razpoko in pako.

Na meji so bila vrata v žični oviri na široko odprta. Ustavil nas
je komandir čete Gubčeve brigade, ki je bila tu na položaju, in zahte-
val carino. Po krajšem pogajanju je prišlo do take rešitve, da je on
dobil nekaj papirja, mi pa od njega nekaj cigaret, nato pa hajd naprej
proti Čatežu.

Ljudje so v Sv. Križu in Čatežu gledali kolono tovornih avtomobilov

in vozov, prihajajočo preko nemške meje kot deveto čudo. Marsikateremu pristašu švabobrancev je gotovo dala misliti in mu vsadila v srce dvonovosenogčnost njihovih gospodarjev.

Papir pa je veselo potoval na tista mesta, s katerih se bo vračal kot močno orožje duha med borce in Slovence sploh ter jim oznanjal vero v novo, svobodno življenje.

JOŽEK

(Iz brošure "Papir", 2.-3. junija 1944, XII. SNOUB)

PRVE RESNIČNE BESEDE V "SLOVENSKEM DOMU"

Osel gre dvakrat na led, baš to je oslovsko. Za tak pohod pa je treba nastaviti oslu šop slame, ki jo muli s pristnim oslovskim užitek, ne da bi na robu svojih možganov pomislil, da se utaplja. - Taka je danes s švabobranci. Ljubljanski pismarji in pismouki švabobranskim vojakom nudijo šop slame, ki se ji pravi "Slovenec" in "Slovenski Dom". In za to duhovno hrano gre švabobrantska pamet na led (ali na teren, kakor pravimo), kjer se utopi. Zakaj neki ne bi šla Lupnikova soldateska na teren? Polnih ust se hvalita "Slovenec" in "Slovenski Dom", da ljudstvo koprneč od želja po domobranci naravnost omedleva. Kamorkoli se prikaže prava pravcata Kristusova vojska v hitlerjevskih uniformah, povsod jim padajo ljudje okrog vratu in vzdihujejo: "Ja, vi ste pa vojak, ki, kot se šika."

In te ljubezni si je zaželel marsikateri švabobranec, ki je moral žetolico časa prenašati najhujši prezir vsega slovenskega sveta. Toda tudi to pot ni bilo nič. Osel gre dvakrat na led, baš to je oslovsko.

Berite, kaj piše v "Slovenskem Domu" dne 3. junija 1944. neki švabobranec pismouku Javorniku v rubriki "Pisma k nam in vam" na strani 3: "Spoštovani gospod urednik!... Ne obsojam vseh vaščanov, ne. Nekaj jih je takšnih, ki s srcem in dušo razumejo in podpirajo naš boj, večina pa nam v zahvalo, da jim branimo in varujemo njihove domove in premoženje, daje vse prej kot lepa imena, seveda nas skrivaj, ker toliko poguna nimajo, da bi javno zabavljali čez nas.

Priznati nočejo, da se imajo zahvaliti prav tem "hribovskim butcem", da se jim doslej še ni zgodilo nič hudega kakor toliko drugim slovenskim vasem. Ne, nočemo hvale, a šeleli bi vsaj, da nas ne bi psovali in prezirali!"

In nato, še enkrat z očmi, polnimi solz, zajoče, da je pustil dom, da je šel k švabobrancem, da bi se boril, "a zdaj za vse to žanje le prezir in maščevanje!"

Fametno je zapisati te izjave prostodušnega švabobrancia, ker so prva resnica, ki je bila natiskana v "Slovenskem Domu".

Francek

GORENJSKA IN ŠTAJERSKA DEKLETA SKRBE ZA RANJENCE

Stalno jim pošiljajo pakete s piškoti, cigaretami in drugimi dobrimi stvarmi. Običajno je zavojčku priloženo iskreno pismo. Berite eno izmed pisem, ki je bilo poslano meni, ko sem bil ranjen: "Dragi slovenski junaki! Sprejmi to malo darilo, ti, ki si za svobodo prelival svojo junakiško kri. Želim ti skorajšnjega okrevanja, da boš zdrav in močan pomagati ostalim slovenskim junakom izgnati zadnjega tujca iz naše lepe slovenske domovine! Ivanka iz Savinjske doline"

In take zavojčke, pripravljene z brezprimerno ljubeznijo, raznašajo kurirji na vse strani. Tomšičeva brigada je za Veliko noč dobila nad 200 paketov iz tuhinjskega in moravskega rajona. Treba je bilo dveh čet, da so prenesle te pakete iz zbirališč na položaje. Borci je iznenadila tolikšna pozornost ljudstva in ne bodo pozabili, da so narodu in sebi dolžni z vso odločnostjo dobojevati končno zmago.

POMISLIMO NA MATERE IN ŽENE DOMOBRANCEV

Dogodki se razvijajo z naglico, pričajo, da stojimo na pragu rešitve svoje svobode. Ob tej misli pozabljamo na vse žrtve, ki smo jih preživljale. Ženam in materam nam je pa že od narave dano, da nam za bodoči rod, za naše otroke, ni nobena žrtev pretežka.

Pomislimo pa na tiste slovenske matere in žene, katerih možje so v vrstah našega sovražnika. Pomislimo na tiste, katerih možje in sinovi so bili zapeljani v prisego največjemu krvniku sveta Hitlerju, da bodo ubijali svoje rodne brate ter požigali svoje lastne domove. Ta misel nam mora stisniti srce. Vprašajmo se, ali smo naredile za osvoboditev vsega slovenskega naroda vse, kar je bilo v naši moči? Naša dolžnost je, da priskočimo tudi tem materam in ženam na pomoč v teh usodnih dnevih. Svetujmo jim, naj iztrgajo te nesrečneže gotovemu poginu. Naj ne čakajo, da jih naša ali zavezniška vojska zaloti v vrstah našega skupnega sovražnika. Razložite jim, da je danes zadnji čas, da poslednjič vabi narod v svoje vrste, da si še lahko z orožjem v roki opelejo greh, ki so ga zagrešili nad lastnim narodom. Razložimo jim, da bo roka pravice zadela le tiste, ki imajo z bratstvo krvjo umazane roke.

Zato žene in matere borcev za svobodo, otresite se vseh predsodkov ter izpolnite svojo materinsko in narodno dolžnost!

Mati partizana iz Novomeškega
okrožja

SPET GRADIMO DOMOVE
(Bebna polica)

Notranjska gradi, kar je porušil okupator. 276 novih hiš se je že dvignilo iz ruševin.

Sredi zime sem šel mimo mrtve vasi. Tam je v mrazu stalo obžgano židovje, v belem snegu so tam stala ožgana drevesa, drugega nič. Nobene človeka in nobene živine v hlevih, nobene gorkote.

Pot me je peljala naprej, spomin na mrtvo vas je šel z menoj. Sredi noči sem se na trdih tleh prebujal in govoril: "Čisto sama stoji vas in nobenih vrat ni, na katera bi potrkal, vsa okna so odprta, ker jih ni."

Nekoč so prišli majhni, plašni ljudje. Bilo jih je kot listja na drevju, in ko bilk na travniku. Vsa dolina jih je bila polna in na vsi strani so streljali. Pobrali so vse, vse ljudi iz vasi, od tedna do devetdeset let stare. Postavili so jih pred vas in nato zažgali hiše, hleve, kmetije, svinjake. Ljudi pa so odpeljali...

Prišlo je sonce in stopilo sneg s ruševin in s črnega drevja, in spet me je pripeljala pot tam mimo. In moje srce je zatrepetalo in oči so se zasmejale. Slišal sem ptiča, ki je pel na mrtvih vrtovih in videl zorane njive. Potrkal sem na vrata, ki niso bila barvana, in v sobi je gorelo v železnem štedilniku. Mati je kuhala večerjo, oče je postavljaj posteljo, otrok se je igral z mačko.

Sredi noči se še vedno budim na trdih tleh in govorim: "Ljudje so se vrnili! Ljudje so se vrnili in obujajo mrtvo vas!"

PRIMORSKE SLOVENCE V TITOVO VOJSKO!
TO ZAHTEVA DVA TISOČ ZBOROVALCEV V TOPLICAH

Okrajni Narodno osvobodilni odbor je 11. junija v bližini Toplicni redil veliko ljudsko zborovanje, na katerem je bilo govora o gospodarstvu, o šolstvu, o skupni pomoči pri obdelovanju zemlje, o pomoči naši vojski. Zborovanje je pokazalo, da naša nova oblast že vrši svoje delo in ga bo vršila vsak dan krepkeje.

Z zborovanja je bila poslana resolucija zavezniškim vladam, naj omogočijo, da se vrne v domovino in uvrsti v Titovo vojsko 30.000 primorskih Slovencev, ki so še vedno v službi italijanske vojske in nestrpno čakajo vrnitve v domovino.

Drobne vesti

Primorska tekmuje za posojilo svobode. Do konca maja je Baško drož je na Primorskem nabralo 27'60% vsote, za katero se je obvezalo. Odstotek je visok, če upoštevamo, da je začelo s tekmovanjem šele po 15. maju. Goriško okrožje je nabralo 27'75% postavljene vsote. V Kanalskem okrožju so odbori SPŽZ po kilogramih nabrali za siromašne in potrebne 52 odstotov krompirja. Prav tako tekmujejo druga okrožja pri vsakem delu, ki je pomembno za našo narodno osvobodilno borbo.

Za nove slovenske generale so bili imenovani: Dušan Kveder, načelnik Glavnega štaba Slovenije, Karel Marčič, šef Geodetske sekcije Glavnega štaba, in Lado Ambrožič, komandant IX. korpusa. Zrasli so iz bojov jugoslovanske osvobodilne vojske in so oficirji, dostojni svojega velikega maršala.

Slovensko topništvo se je organiziralo v prvo artilerijsko brigado dne 3. junija. Je to leto dni, odkar je naše topništvo pri Žužemberku nastopilo prvič, letos pa se je spet prav tam sijajno izkazalo. Na proslavi je igrala godba Glavnega štaba NOV in POS pod vodstvom dirigenta Bojana Adamiča. Tako se množi jugoslovanska vojska in dobiva vedno močnejše in težje orožje.

Fotografska razstava, ki prikazuje partizansko vojsko, naše zdravstveno službo, naše kulturno delo in zlasti zločine okupatorjev, je bila odprta 6. junija. Razstava bo potovala po našem ozemlju, da prikaže naše življenje in grozodejstva sovražnikov in njihovih pomagačev.

Izgnane so bile z osvobojenega ozemlja Šušteršič Marija in njene hčeri, ker so izdale 3 partizane švabobrancem in 3 brate pregovorile, da so odšli v nemško vojsko. Radi propagande za vstop v švabobrantsko vojsko je bila prav tako izgnana Berdik Jožefa iz Cerovega loga, Modic Iva z Blok i. dr. Vsem je bilo zaplenjeno premoženje in nepremično imetje. Tako se bo zgodilo vsem nemškim hlapcem in narodnim izdajalcem.

Iz Kočevja. V gostilni je pilo nekaj nemških častnikov, ki so med se s silo privabili slovenskega civilista. Ko je odhajal, jih je pozdravil z dvignjeno roko in s "Heil Hitler!" Tedaj so planili po njem in ga pretepli. Kričali so nad njim: "Vpiješ Heil Hitler, ko niti ne veš, kdo je. Če bi ti nosil 5 let nemško uniformo, imel doma razbitohišo, ubito ženo in otroke, bi mislil tako, kakor mislimo mi." - Zločinec z m a n, ki je po ljubljanskih vojašnicah Italijanom kazal, koga naj odpeljejo v internacijo, je sedaj seveda prestopil v nemško službo in bil švabobrantski stotnik v Kočevju. Vendar se mu je najbrž zdelo, da bo nič z znago njegovih gospodarjev in je hotel verjetno prebegniti. Nemci so našli pri njem obtežilno gradivo in so ga ustrelili. Tako končujejo Judeži. - Hrane civilnemu prebivalstvu ne bodo dajali več, je bilo razglašeno na občinski deski dne 29. V. - Bombardiranje Berlina pač ne vpliva dobro tudi na Nemce na našem ozemlju. Vojak, ki se je vrnil z dopusta v Berlinu, je v Kočevju dejal o bombardiranju, ki ga je sam doživel: "Zavezniška letala so metala zažigalne, rušilne in fosforne bombe, nazadnje pa še bombe, ki povzročajo veter. Hiše so se kar sukale, kamenje in drevje je kar frčalo po zraku ko ptiči, žene in otroci so goreli ko žive bakle."

Po Brdih in Slovenski Benečiji so pod nemško komando izvedli Nemci, švabobranci, četniki, fašisti in bersaljerji ofenzivo. Značilen način njihovega "boja" je bilo morenje, požiganje, onečaščenje žensk, zapiranje itd. V ogenj so metali tudi žive ljudi z nedoraslimi otroki - vred. Narod pa se je še tesneje strnil okoli NOV in OF.

Izdajalci padajo. Ortsgruppenführer in gestapovski izdajalec Franc Pinter iz St. Pavla v Savinjski dolini je postavil na mostišču pod St. Lovrencem zasedo našim kurirjem. Zaseda je imela mitraljez in brzo-strelke. V borbi je padel sam Pinter, za njim pa še izdajalec, dezertar iz naše vojske, ki je izdal našo kurirsko pot. Tri je podrl naš junakiški kurir, ki je drugi dan za ranami umrl. Drugi tovariši, med njimi ko

leca novomobilizirancev, so se vsi v redu umahnili.

Na Koroškem se je razmahnilo partizansko gibanje in delovanje naše vojske, v katero vstopa vedno več Korošcev. Ljudstvo z navdušenjem sodeluje v osvobodilni borbi. Partizani trgajo elektroveze v rudniških re- virjih Mežice. Bataljon Vzhodno-koroškega odreda je vdrl v Bistrico pri Pliberku. Nemcev se ločeva stran že v njih postojankah samih. Zato so se začeli utrjevati Železno Kaplo.

Besarabski naseljenci. Ko je "Gradnikova" brigada likvidirala okoli 100 vrsto nemških postojank (Moritno, Ribno, Gorje, Radovino in Sred- njo vas), so se posebno trdovratno borili besarabski Nemci, ki so se bili polastili posestev gorenjskih izseljencev. Borile so se tudi njih žene in otroci, njih hiše so bile pravi bunkerji. Pri vseh so našli 20 do 30 glav dobro rejene živine, ki so jo pobrali slovenskim kmetom.

KULTURA

BELA KRAJINA POJN

Naš narod ljubi pesem in petje. O tem pričajo zbori bivših društev, pričajo cerkveni zbori, priča fantovsko petje ponoči po vaseh. Naša glasbena in pevška kultura je bila brez dvoma na zavidni višini. V našem osvobodilnem boju se ta ljubezen do prepevanja med nami ni nič zmanjšala, nasprotno so se v narodu razvezale skrivne ustvarjalne sile in bolj kot kdajkoli prej začele ustvarjati nova besedila in nove melodije, ki so izraz novega časa in novega človeka. Res pa je, da pevskih zborov se dan ni toliko, kot smo jih imeli prej. Sedaj se največ prepeva po partizanskih edinicah in na mitingih, v splošnem pa je pevška kultura, posebno tehnična stran petja nižja kot svoj čas. Organizacijsko in kultur- no pomembno delo v zadnjih 4 - 5 mesecih je za glasbeno in pevško kul- turo izvršila Bela Krajina. Opozarjam nanjo kot na vzgled za druge pre- dele naše domovine, da poprimejo za delo tudi na tem področju.

Odsek za prosveto pri Upravni komisiji je v soglasju z belokrajskim okrožjem poslal v Črnomelj lansko jesen komponista in dirigenta J. Pirnika, ki naj organizira mladinske zборе po vsej pokrajini. Dela se je mogel lotiti šele po nemški ofenzivi. Našel je, da je partizan- ska pesem malo razširjena in da ljudje - peti ne znajo. Potoval je ne- prostano po terenu in ustanovil zборе mladenk in pionirjev po različnih krajih (prvi zbor mladenk v Adlešičih, potem so sledili Črnomelj, Pod- zemelj, Vinica, Semič, Metlika in Suhor; vzporedno so bili ustanovlje- ni pionirski zbori Črnomelj, Gradec-Podzemelj skupno itd.). Pevovodja je v enem tednu na različne dni in večere obiskal vse zборе in jih vodil. Pri zboru (Adlešiči, Črnomelj, Podzemelj) vodi ves čas do danes njegova žena, drugim zborom pa je skrbela naša druga dirigenca (nekate- re učiteljke, n.pr. Korošca v Črnomlju, Kravusa itd.). Odziv za petje je bil povsod zelo živ. Krajevni čimtelji so povsod po svojih močeh podprle mladenke in pionirje, ki so tako postali razširjevalci naše no- ve partizanske pesmi med vsemi drugimi meščani. V zimskem času so v ne- zakurjenih sobah, ob večerih prav pogosto brez petroleja, ure in ure dolgo vztrajali pri vajah, prepogosto mokri in nedovoljno oblečeni. Vseh mladenk je organiziranih okoli 300, pionirjev pa se dosti več, saj sa- mo oba pionirska zbora v Črnomlju štejeta nad 160 pevčkov. Pionirji so javno nastopili v Črnomlju 19. marca s koncertom, ki je imel velik po- men za propagando zborovskega petja in žel ogromen uspeh. Se večji po- men je imel nastop združenih pevskih zborov mladenk iz Adlešič, Črnom- lja in Podzemlja, ki so priredili prav tam dne 7. maja koncert partizan- ske pesmi v proslavo triletnice OZ in podali dokaze o svojem uspešnem delu.

Vzporedno s tem pevskoorganizacijskim in tehničnim delom je teklo prizadevanje za pevski repertoar. Pevovodja je moral za mladinske zbo- re prirediti celo vrsto pesmi (postaviti jih iz enoglasja, dvoglasja, ali iz zbora v troglasje). Dalje je bilo treba za otroke in mladino u-

stvariti nove pesmi, ki bi odgovarjale njih letom in duševnosti. Pevovalci in skladatelji, delo pesnikov in komponistov za te mladinske zборе, ni, so poleg vojaških in revolucionarnih pesmi zahtevali tudi nekaj sebi odgovarjajočega in svojskega. Dalje je bilo treba od samih posnetkov in osvojitve tujih besedil in melodij preiti že k samostojnemu slovenskemu ustvarjanju. Besedila, deloma prav za nalašč samo za belokranjske mladinske zборе, so spesnili Tone Seliškar, Jože Udovič, Cveto Zagorski, kmočobelokranjsko dekle Malka Prijanovič, neznana partizanka Hajda, France Kosmač i. dr. Nova besedila so komponirali Makso Pirnik, za njim največ Karol Pahor, potem Marjan Kozina, Drago Korošec, Oskar Klančnik in Dragotin.

Težko je bilo tudi vprašanje razmnoževanja skladb. Spočetka je vse v rokopisu izdeloval za vse zборе pevovodja sam, saj razen pesmarice Pesni boja (izdal lani Pokrajinski odbor OF za Gorenjsko in Primorsko, ki pa je samo posnetek hrvatske pesmarice), ni bilo na razpolago ničesar. A pesmarica je bila za nove zборе v Beli Krajini nujno potrebna, misliti pa je bilo tudi na druge predele Slovenije, ker bi bilo prav tako potrebno, da se razgiblje pevsko življenje. Delo za izdajo pesmarice je po dolgomesečnem trudu uspelo. Belokranjska tehnika je ob triletnici OF izdala "Pesmi za mladenke", pesmarico z 21 pesmimi, tehnično tako popolno in odlično delo, da se pred njim skrijejo tudi tiskana podobna dela. (Pisec, ko je začel pisati, ni not niti poznal!) Pesmarica je izšlo 1000 izvodov. O veliki potrebnosti pesmarice priča dejstvo, da se okrožja in šole naravnost tepejo zanje. Note odhajajo na Koroško in k Ljubljani, na Tolminsko in v Istro, odhajajo na pot po vsem slovenskem ozemlju.

Ob tej "Pesmarici" in ob koncertu mladenk je samo ob sebi vstalo vprašanje, kakšna je posebnost te nove, sedanje ljudske pesmi, ki sedaj nastaja, kakšne so njene bistvene nove poteze in kakšne so vezi z ljudsko pesmijo starih dob. Za rešitev tega vprašanja je morda najbolje zasledovati, kako ljudstvo v Beli Krajini nove pesmi sprejema. Če so doslej partizanske pesmi širili partizani, te pesmi, ki jih sedaj peče zbori po Beli Krajini, širijo otroci in dekleta. Bela Krajina že večino pesmi, tako prejšnje, po tujih prevzete vojaške, kakor sedanje, na novo nastale in uglasbene pesmi, prepeva povsod. Kakšen občutek je mogel imeti komponist Karol Pahor, ko je neko jutro slišal, kako sprepeva volilcev, odhajajoč v sprevodu z zastavami na volišče, prepeva njegovo skladbo "Na juriš", ki jo je uglasbil dober mesec tega! Pesmi, ki so šele včeraj nastale, danes že prepeva ljudstvo po širokih predelih naše domovine. Celotno vrsto skladb je ljudstvo osvojilo za svoje. Seveda je te pesmi tudi po svoje prikrojilo, kakor je ponašilo in moralo ponasiti angleške, ruske in španske melodije naših prvih revolucionarnih pesmi. To ponaređovanje je brez dvoma znak, da skladbe in besedila od govarjajo ljudskemu občutju in njegovemu duhu.

Poleg prvenstvenokulturnega pomena je širjenje naše nove pesmi izvršilo tudi veliko politično dejanje. Pesmi so se razširile po velikem področju Bele Krajine. Po pesmih so se vključili v tok osvobodilnega gibanja nove vasi, novi predeli, novi ljudje, pogosto tudi taki, ki so stali ob strani ali bili celo nasprotni. Premagala jih je pesem, ki so jo prepevali njih otroci, njihova dekleta, prepričala jih je s svojoto ploto in s svojim ognjem. Sedaj pesmi prepeva vse: otroci in starci, dekleta in matere. Iz njih jim vstaja pogum in vesela volja do žrtev in boja, vera v slovensko skupnost ter njegovo svobodo. Naša nova ljudska pesem je izraz novega časa in našega novega človeka.

F. R.

Kajuh:

MALODUŠNEMU TOVARIŠU

Že res, tovariš, sam si revna
ničla,
a vendar ni brez ničel
milijonov.-

DOMOBRANCI DELAJO OFENZIVO

MED ŽUŽEMBERKOM IN VIŠNJO GORO

TankobranCI

Tujec je izbral nekaj slovenskih izdajalcev za svoje biriče. Hodijo po deželi, ropajo in ubijajo kot nekoč grajski biriči.

Po cesti se pomika nemška kolona. Včasih smo videli pred njo drzne motoriste, ki so se ko divji zagnali med vasi in napravljali zmedo, za njimi so pa priropotali tanki in zmedo se povečali. Zdaj je drugače. Po cesti se pomika po cesti nemški tank. Na vsaki strani stopata ob njem dva švabobranca z dolgo puško v roki. Slovenske ceste so nevarne, tu si ope sovražijo tujca, zato ga morajo varovati švabobranCI. Tankov je škoda, škoda je nemškega železa, da bi zletelo v zrak, ni pa škoda slovenske hlapčevske krvi, ki naj brani dragoceno nemško orožje. Tako mislijo Nemci.

ŠvabobranCI so se spremenili v tankobranCIe.

Brigade

Pri Žužemberku bobni, bobni že več dni. Prvi dan je bil po vaseh preplah. Kje so vendar brigade? Ali nas je vse zapustilo? Kam so šle? Vendar se Švabi ne premaknejo. Peščica naših fantov jih zadržuje. Brigade so daleč, daleč na drugi strani. Naposled se prikažejo. Stojiš na hribu in vidiš, kako se pomikajo iz gozdov dolge kolone, četa za četo, bataljon za bataljonom, gredo preko lazov in se spet stekajo v hoste.

Nekje pri Žužemberku se živahneje oglasijo strojnice.

"Hvala Bogu, tu so," pravijo ljudje. Nekateri pa razočarani povsijo glave. Saj so vendar rekli, da brigad ni več.

Potem se oglasijo topovi.

"Udri, Sanderi!" zakličejo partizani, ko gredo skozi vas, in pozpešijo korak.

Švabobranski pogum

Ko je Žužemberk že prazen, se začne valiti od vseh strani švabobranske tolpe. Gredo na pomoč. Gredo po tistih krajih, kjer vedo, da ni brigad. Gredo in se ustavljajo po vaseh.

Pridejo seveda prepozno.

Za razsajanje, ropanje in ubijanje civilistov pa ni prepozno...

Višnji gori

V višnji gori takoj aretacije. Nekje najdejo literaturo in groze z strelitvijo. Nemski oficirji hočejo pokazati, da so boljši kot ujhohli hlapci, in izpuste zaprte. Pozneje jih švabobranCI spet primejo.

ŠvabobranCI vderejo v neko hišo. Tam je že nemški oficir. Nahruli jih: "Vi nimate tu ničesar iskati. Cakajte zunaj na moje povelje!" Nato se hinavsko obrne k domačim: "Vidite, tako moramo držati vaše ljudi na vajetih!"

Po hišah preiskave. Marsikaj izgine, najrajši zlatina, srebrnina, ure. Nekje imajo srečo in najdejo slovenske zastavo.

"Popravili bomo železnico," pripovedujejo. "Prišlo bo 2.500 laskih delavcev in bomo dokončali najprej progo do Kočevja."

"Šest divizij gre za nami, mi smo samo prednja straža."

"Mi čistimo teren, za nami gredo Nemci s tanki in bodo napravili po stojanke."

"Ali se je treba bati Nemcev?" sprašujejo ljudje švabobranskega oficirja.

"Nemcev ne," pravi, "bojte se naših svinj..."

Švabobranska napihnjnost

V Stranski vasi je bahato kričal nek švabobranec: "Kje so banditi? Vse moramo pobiti. Dajte jih neni!" Imel je smolo. Priletela je krogla

in ga podrla. Drugi so se preplasilili in jih nagnal z bičem. "Vojvoda, Zlatko" so jih klicali pred tankom proti Ivančni gorici.

Pri Stični

Po veliki cesti pride kolona v Ivančno gorico. Zanimajo jih sovražni napisi z napisom:

NAROD SI BO PISAL SODBO SAM.

Dom je zaklenjen. Iščejo ključe. Ker jih ne najdejo, vlomijo. Pridejo v dvorano in švabobranci se razburijo. Dvorana je še vsa okrašena od praznika prvega maja, vsa v zelenju, vsepovsod napisi. Hočejo vse razdreti. Nemški oficir pa sname samo slovensko zastavo s peterokrako kozo in jo odnese v drugo sobo za peč. Pravi, da je okusno urejena, če so partizani mojstri za take stvari.

Na križišču, kjer vodi pot v Stično, stoji velika napisna deska s čusopisi, lepaki in razglasi. Nihče se je ne dotakne. Šele nekaj dni kasneje, ko gre manjša motorizirana skupina spet skozi Ivančno gorico in se ustavi prav na križišču, stopi k deski nemški vojak in potrga z nje lepake.

Stiški menihi imajo ribnik. Nemci se čudijo, kako morajo hraniti ribe. Povejo jim, da dobijo od časa do časa od partizanov kaklega zani-krnega konja ali mulo. Nemcem spet ne gre v glavo, kako, da grede partizani menihom na roko. Saj so vendar banditi!

Potem hočejo imeti ribe. Ribic še brani, češ, da partizani ne pu-šte, da bi se kar tako lovilo. Tudi temu se Nemci čudijo. Ldo bi si mi slil, da se ti banditi razumejo tudi na nekak gospodarski red.

Ubijalci

Čez Vrhe so prišli na Krko v Građiček, Trebnjo gorico in Znojile. S seboj so vodili Sušteršič Jožefo z Vrhov. Prenočili so in iskali nekega domačina, vojaka Notranjskega odreda, ki je bil ravno na bolniškem dopustu. Ker se je pravočasno umaknil, so se lotili očeta. Pobrli so mu usnje, 4 kg soli, 3 rjuhe, 2 civilni odeji in živež. Grozili so mu, da imajo pravico pobrati vse premačnine. Tudi pri neki drugi hiši so pobrali sol in rjuhe. Za rjuhe so rekli, da jih bodo potrebovali, če pri-jejo letala. Kar se pa tiče soli, se zdi, da je tudi švabobrancem pri-panjkuje.

Drugi dan so odšli skozi gozd proti Sušici. Postavili so zasedo. Na travniku tam blizu je delal 67 let star Štros Anton. Ko je zaslišal stre-ko, je hotel domov. Švabobranci so streljali nanj. "To je vendar civi-lik!" so kričali ljudje. Strel ga je zadel naravnost v čelo in je bil takoj mrtev. Takrat so vprašali švabobranci natančneje, kdo je to prav-ko. Povedali so jim, da je nek hlapec. "Kakšen hlapec! Sicer ga pa ni škoda, saj je star!"

Stare ljudi je treba postreliti, tak red bodo uvedli švabobranci.

Umor

Istega dne pred odhodom je dejal švabobranci na Sušici: "V Žagarje vi hosti leži mrtev partizan. Pokopljite ga!"

Žagarjevi so takoj preiskali hosto, pa niso našli ničesar. Žagarjev sosed pa je povedal, da so prišli zjutraj k njemu po kramp in lopato, da bodo pokopali nekega Nemca. Kmalu nato so našli v hosti Sušteršič Jožefo, ki so jo prejšnji dan odpeljali z Vrhov. Ležala je v plitvo iz kopianem grobu poleg okrvavljenega kamna. Lobanjo je imela dvakrat pre-sekano s krampom, prav tako rane po vsem obrazu. Ko si je hotela z ro-ko ubraniti glavo, so ji odsekali prst. Taka nebesa nam obeta Rupnik.

Boj za vero

Švabobranci razbijajo po hišah. Pridejo v sobo, najdejo Ma-rijine oltarčke. Narod je pobožen, živi, kakor je živel njega dni, bori se za svobodo in zraven moli. Doslej je bilo tako vse v redu.

"Tega ne sme biti v partizanskih hišah!" kričijo švabobranci in vr

žejo kip Matere božje v kot, njeno podobo po tleh, razbijajo posode s svetjem.

Ljudje so začudeni. Doslej jim ni še nihče prepovedal moliti.

Svabobranci delajo preiskave, mečejo skozi okna rožne vence in molitvenke, stare družinske spomenike. "Partizanom ni treba molitve!" - kričijo ko divji.

Začudenje med ljudmi narašča. Švabobranci so vzeli v zakup vero in molitev in hočejo menda izdajati posebna dovoljenja, kdo bo smel moliti in kdo ne. Tema se pravi boj za vero v praksi.

Prednica Marijine družbe

Ustreljena je bila Dremelj Karolina, po domače Resnikova iz Petrušnje vasi. Krivde ne ve nihče. Ni terenka, ni rajonka, pač pa je zelo pobožna in je prednica Marijine družbe. Švabobrancev, ki pravijo, da se bore za vero, to ne moti. Mirno jo ustrelje. Ganljiv je bil pogreb z za stavo in pesmijo - človeka prečudno presune.

Prednice Marijinih družb v drugih krajih, bežite pred švabobranci!

Akti in klobase

Za želodce tudi skrbe. Ljubljana je polna ljudi in zmanjkuje vsega. Prišli so "delat ofenzivo", da se bodo vsaj enkrat pošteno najedli.

Priidejo in hočejo pri neki hiši po vsej sili najti rajonce in važne spise. Ker jih ni drugod, jih iščejo v sušilnici. Tam seveda ni rajoncev, pač pa so klobase, ki so švabobrancem še bolj všeč ko rajonci.

Priide gospodinja. "Aha, to so vaši akti!" pravi, ko vidi, kako si lašajo klobase v žepe. Sname še ostale in jih zmeče za njimi: "Požrite se te!"

a Jurčičevi Muljavi

Priidejo na Muljavo in iščejo partizane. Ljudje odgovarjajo precej korajžno, zato pravijo švabobranci: "Nič nam ne verjamete. Oni so vas že popolnoma preslepili!"

Zanimalo jih je, če je domači župnik res blagoslovil spominsko ploščo na Jurčičevem rojstnem domu za njegovo stoletnico. Prišli so k Jurčičevim in hoteli s krampon razbiti ploščo. Tedaj je niso, prišli pa so čez nekaj časa in jo odnesli.

Posebno pa so iskali domačega učitelja. Ker ga niso mogli dobiti, so se znesli nad šolo. Razbili so mu kateder, razlili črnilo ter pokradli peresa, svinčnike in zvezke. Razmetali so uradne spise, vse menda v otročji veri, da so s tem prepredili šolski pouk na osvobojenem o zemlju.

Krvavi rablji

"Slovenski vitezi smo!" pravijo švabobranci in ubijajo ženske, neoborožene ženske.

V Zagradcu so prijeli Ozimek Frančiško. Ni bila terenka, pač pa mati številnih otrok. Mirno so jo ustrelili. Njenega moža so odpeljali s sabo. Čez dobre tri tedne so ga našli ljudje v gosči, založenega s kamenjem in tako razbitega, da ga ni bilo moči spoznati.

Rablji slovenskega naroda skrivajo svoje žrtve.

"Uničene" brigade

"Pol partizanov smo pobili, polovica se jih je podala, vsega je konec," so se drli švabobranci po Št. Vidu.

Partizanov torej ne bo več, so se spogledovali ljudje.

Svabobranci odidejo.

Prikeže se dolga kolona odločnih vojakov, četa za četo, bataljon za bataljonom, mule s strojnimi in minometi in kuhinja.

Ljudje prihajajo gledat in pravijo: "Odkod je ta vojska?"

"Cankarjeva brigada," odgovarjajo vojaki mirno in preprosto.

"Pa so rekli, da vas ni več..."

Kogar proglase za mrtvega, še dolgo živi...

Dvignite glave!

Zdaj je mir. Zmeraj dlje bobne topovi. Brigade podijo sovražnika. Polja so polna ljudi, pomlad je v svoji najvišji rasti. Vihar je šelmi, dotaknil se je zemlje in ljudi in pustil neizbrisne sledove.

Dvigi glave, ljudje!

Naš čas se bliža!

Dragoman

IZSTRADAJMO OKUPATORSKE POSTOJANKE

Hitlerjevemu nasilju in njegovim roparskim tolпам so pričele biti zadnje ure. Ne atlantski zid, ne utrjene črte še tako zvanečih imen ne morejo zaustaviti plazú tankov in letal proti-hitlerjevskih sil.

Nenški vojni stroj bo vsled teh udarcev vsak dan šibkejši. Dežela za deželo Evrope, ki so ga doslej vzdrževale, se osvobajajo ali se izmuznejo njegovemu nenasitnemu žrelu. Nemčiji bo primanjkovalo hrane in surovin. Zato bodo vsi gaulajterji svoje roparske metode podesetorili. To nam kaže divja roparska gonja na Madžarskem, v Romuniji in v Bolgariji.

Jugoslavija je takoj po okupaciji stopila na prste Hitlerjevemu po hlepu po naših bogastvih. V triletni borbi so naši borci zapodili okupatorje s tretine naše zemlje, očuvali naše gozdove in rudnike, vsako leto jim je bila večina naše žetve odtegnjena. V Jugoslaviji Hitler ni mogel nasititi svojih divizij.

Ko stopamo sedaj v zadnje razdobje naše borbe, ko se svoboda že ši roko smeje vsej naši domovini, ko se hitlerjevci plašno tiščijo v bunkerjih, jih moramo v teh bunkerjih ne samo uničevati z bombami, temveč tudi dobesedno izstradati. Naša NOV temeljito opravlja svoje naloge. Opraviti jih mora tudi naše zaledje. Napovedati moramo hitlerjevcem popoln gospodarski bojkot. Niti zrna niti enega jajca v postojanko! Ne sme nas preslepiiti riž in sladkor, ki ga sladko ponujajo v zameno. Bosna, Lika, Kordun, Kočevska in Notranjska že vsa leta nase osvobodilne borbe vztrajajo ob koruzi in krompirju brez soli in brez sladkorja in še to malo delijo s svojimi borci. To mora biti vzgled Primorski, Gorenjski in Štajerski, da odtegnejo Švabom vsako mrvico hrane. Izstradani in demoralizirani Frici bodo lahek plen naših borcev. Prebivalstvu v postojankah pa je prosta pot k nam!

Namesto okupatorskega prehranbenega sistema moramo preko naših gospodarskih komisij uvesti varčevanje in medsebojno pomoč med posamezniki, kraji in okrožji.

Vsem špekulantom in črnoborzijskencem, ki bi radi sredi osvobodilne borbe kopicili svoj kupček in brezvestno kupčevali s sovražnikom, pa je treba brez usmiljenja stopiti na prste.

Žetev, ki je tik pred nami, mora napolniti naše kašče in skrivališča samo za našo vojsko, za naše žene in otroke. Jugoslovanska NOV ne bo izpustila v tej zadnji bitki iz svojih železnih rok niti enega nemškega soldata, jugoslovansko zaledje pa mu ne sme dati niti koščka kruha.

Prej ste vi nas hoteli izstradati, sedaj je prišel čas, ko vam mi lahko vračamo.

ZADNJA PRILOŽNOST ZA SKRIVAČE

V pričakovanju, da se izognejo vojnim težavam, so se nekateri izognili izpolniti obče vojaške obveznosti s tem, da so se umaknili v skrivališča. To so napravili iz čisto sebičnih namenov misleč, da se bodo na ta način najceneje prebili skozi vojno, po vojni pa se spet vrnili na svoje domove in lepo živeli naprej. Dvomili so v moč Narodno osvobodilne Vojske, dvomili v našo zmago, na drugi strani pa so se spet zave

дали nevarnosti, če bi se pridružili poginu zapisani švabobranski vojski.

Dolge smo pričakovali, da se bodo skrivači spričo vedno bolj se bližajočega konca vojne spametovali ter vsaj v teh zadnjih mesecih izpolnili svojo narodno in domovinsko dolžnost. Če pobrej v svojizaslepljenosti niso verjeli v našo zmago, če so se zamasali na ne ven kakšen brez mislen izid vojne, na spor med velikimi zavezniki - so danes izgubili vsakršno upanje na tak zaključek vojne, ki ne bi prinesel ostre kazni izdajalcem in dezerteterjem. Nekateri so že spregledali in se javljajo našim oblastem.

Pred našimi očmi se je začel razvijati zadnji, veliki napad na Nemčijo in vse njene pomagače. Skupno z velikimi zavezniki bomo Slovenci-Turkoslovani s svojo Narodno Osvobodilno Vojsko zadali končni udarce o-
upatorjem in narodnim izdajalcem. Tedaj bo začela teška in pravična kazen ne le za tiste, ki so dvignili orožje proti lastnemu narodu, ampak tudi za vse tiste, ki so se izmaknili splošni vojaški obveznosti. Ter tako slabili osvobodilno borbo. Kam se bodo potem skrili, kam pobegnili? Ali bodo vse življenje presedeli po temnih skrivališčih ter ko živje zveri kradli hrano po samotnih poljih in vaseh? Končno pa bo vendar le vsak prišel v roke narodni pravici. Naj se danes taki skrivači ne varajo s praznim upanjem, da bo njihovo dezerteterstvo pozabljeno in kaznen odpuščena.

Danes se nudi skrivačem in dezerteterjem zadnja priložnost, da se rešijo. Predsedstvo SNOS je izdalo okrožnico vsem narodno osvobodilnim odborom in odborom OF z zadnjim pozivom skrivačem, da se javijo odborom ali vojaškim oblastem. Tistim, ki se sami vrnejo, se ni bati nikakšne kazni za doseganje zadržanje. Uvrščeni bodo v Narodno Osvobodilno Vojsko ter se jim bo tako nudila priložnost, da popravijo svoje doseganje sramotno dezerteterstvo. Vsi zaključeni skrivači, ki padajo v roke našim oblastem, pa bodo neusmiljeno kaznovani, kakor je zakonjeno v vseh zavezniških armadah, to je s smrtjo.

Vsi svojci skrivačev in dezerteterjev, dušni pastirji in vsi, ki imajo z njimi kakšno-ekoli zveze, naj poskrbijo za pravočasno rešitev teh ljudi. Pregovorijo naj jih, da se prijavijo našim civilnim ali vojaškim oblastem. S tem si bodo rešili življenje - v nasprotnem primeru pa ga bodo enkrat za vselej zapravili. Potem bodo prošnje in kliči po usmiljenju zaman!

Skrivači, ne zamudite zadnje priložnosti!

Tone Fajfar

HITLERJEVE HLAPCE NA GORENJSKEM JE STRAH

Še enega nasprotnika imamo v notranjosti, to je bandit...in koroška domovina, po s e b n o G o r e n j s k a, je morala tudi v tem pogledu pokazati največjo hrabrost.

Gaulsiter dr. Rainer v Beljaku 21. maja

Strah vam leze v kosti, strah vam sije iz oči. Resnica prodira na dan, naselila se je celo v vaš bedni "Karavanken Bote". Trdovratno se vrinja med vrstice, v odstavke, na cele strani.

"V zadnjem tednu je bilo pri policijskih službenih Treisih Krainburg, Stein in Radmannsdorf zopet prijavljenih več roparskih napadov od strani banditov...Osem Titovih banditov je vdrlo v gostilno na periferijo Krainburga in kontroliralo tam se nahajajoče goste"...Take vesti se čim dalje bolj pogosto pojavljajo v vašem bednem lističu, vesti o naših patrolah, ki mobilizirajo po vaseh, ki pred nosom gestape kaznujejo izdajalce, ki po postojankah samih trosijo letake in časopise.

"Kar smo mi že preživeli," pripoveduje neki Ljubljčanec v "Karavan-

"Karavanken Bote" 3. maja, "to pri vas šele dozoreva. Isti proces kot pri nas. Lahkoživo in pomehkuženo izobraženstvo se je združilo z brezvestnimi in posurovelimi delomrzneži. Vsi skupaj črpajo za svoja nečedna dejanja, sredstva iz angleško-amerikansko-sovjetskega korita." - "Vas terence, domače zaupnike, raznašalce in razširjevalce boljševiske propagande ka- tor vas dobavitelje hrane, zdravil banditon, vas zdravnike, mlinarje, le karnarje, trgovce, vaške zbiratelje in teroriste...vam dajemo na znan je: ako ne prenehate, bodo lepega dne čitatelji tega lista čitali prava imena" (I.B. 26. aprila).

Kako natanko čuti "Karavanken Bote", kaj se dogaja na Gorenjskem. Čuti, da smo sredi novega razmaha Narodno osvobodilnega boja, ki objema vse zavedne Slovence na Gorenjskem. Piše, kot bi slutil, da so se prav tedaj vršile priprave za prvo veliko posvetovanje gorenjskih aktivistov OF, ki je zbralo svoje široko pokrajinsko vodstvo s sekretarjem Maksom Krmeljem-Matijo na čelu. Vsi Gorenjci slede temu vodstvu razen izdajalcev, ki v družbi gestapa hodijo nad lastne brate, kot tili, ki jih opi suje "Karavanken Bote":

"V sredo 3. maja so domobranci iz Krainburga s pomočjo gestapa in policije napravili močen napad na lagerje komunistov v okolici vasi Oscheuk."

Zaman pošilja "protikomunistično delavstvo iz Ljubljane plameneč poziv svojim tovarišem na Gorenjskem, da naj bodo z njimi edini v borbi proti komunizmu, ki se je pod krinko narodno osvobodilnega pokreta vtihotapil med slovenski narod."

Gorenjske tovarne se praznijo, manjše so zaprte, sabotaza cvete. V kamniškem okraju je odšlo vse za orožje sposobno delavstvo v brigade - na branik domovine. Iz velikih industrijskih središč Kranja in Jesenic odhajajo vsak dan novi mobiliziranci. Delavska enotnost pod vodstvom se kretarja Andreja Stegnerja vodi gorenjsko delavstvo v tovarnah, iz tovarn na pot oborožene borbe.

Vero na Gorenjskem brani danes gestapo v "Karavanken Bote" z okrožnic Pija IX. o komunizmu. Tisti gestapo, ki je mučil, sramotil in signal zadnjega slovenskega duhovnika daleč proč od svojega ljudstva. Gorenjci, preberite, kar vam o svobodi vere govori predekan gospod Andrej Ilc iz Bele Krajine, na osvobojeni slovenski zemlji. Videli boste, da se vaš sin partizan bori ne semo za svobodo, bori se za vse, kar je vašega, tudi za svobodo vere, za to, da ne bo nihče več preganjal z ljudstvom zvezanega duhovnika z naše zemlje, da ne bo nihče več cerkve izrabljaj v protinarodne namene, da ne bodo več švabobranci pretvarjali cerkev v trdnjave.

Vsi Gorenjci - v partizane! Nočemo več brati posmrtnic v "Karavanken Bote": "Daleč od svoje domovine je izročil Vsemogočnemu svojo mlado dušo najin edini sin Francelj. Zla usoda ga je za vedno odpeljala v mrzlo tujino, kjer počiva s tisočerinimi neizpolnjenimi željami."

Naši sinovi se hočejo boriti na svoji zemlji, za svojo bodočnost, za to odhajajo iz vasi in mest s stisnjeno, maščevalno pestjo.

"Odločbe padajo na frontah, nikoli pa ne v zaledju," pišete. To pot padajo tudi v zaledju, v vsem evropskem zaledju. Jugoslovansko zaledje je v vseh odločilnih trenutkih vojne odločevalo Hitlerjev poraz. Gorenjska je del tega zaledja, tudi slovenska Gorenjska koplje Hitlerju grob, globok in širok grob, na katerem bo zrasla roža svobode.

H. V.

